

LAPSE EAKOHANE KÕNE ARENG VANUSES 0-7

Iga laps areneb oma tempos. Mida noorem laps on, seda enam tuleks vaadelda kõne arengu taset teiste arengunäitajatega (nt füüsiline, sotsiaalne, emotsionaalne, tunnetustegevus) seotult. Esitatud oskuseid tuleks võtta üldise suunisena, mitte nõutavate arengunäitajatenä.

Täiskasvanud saavad lapse kõne arengut toetada. Mida rohkem ja mitmekesisematel teemadel lastega räägitakse ja ühiselt mängitakse, seda enam areneb ka lapse kõneoskus.
Allikas: M. Hallap, M. Padrik „Keel ja kõne” (2009); Rajaleidja

Loe täpsemalt ealisest kõne arengust **lengu.ee**

Lengu toodab koostöös Eesti spetsialistidega kõne arendavaid õppemänge toetavate videoõpetustega.

Mängud toetavad logopeedilist teraapiat, lugemise- ja kirjutamise eeluskuseid, häälkanalüüsi ja häälküpikkuste eristamist, lause loome ja eneseväljendusoskust, arendavad sõnavara. Meie tootevalikust leiad Kõnehurri, lauamängud, jututäringud, domino.

Spetsialistid: lapse kliiniline psühholoog, psühholoog, tegevusterapeut, eripedagoogid, logopeedid, müofunktsionaalsed terapeudid.

lengu.ee kodulehel on tasuta töölehed, hariv blogi, veebiloengud, õppemängud.

🏠 **lengu.ee**
📱 **@Lengu**

✉ **info@lengu.ee**
📷 **@Lengu_eesti**

	OSKUSED	MILLAL KONSULTEERIDA LOGOPEEDIGA?
0-1-AASTANE	1-3 kuuse lapse nutt on jõuline, laps häälitseb palju, reageerib valjule helile, fikseerib korra pilgu näole. 3-kuune laps vastab kõnetamisele häälitsega, koogab (aa, uu, ee), naeratab, tunneb ära ema hääle. 6-kuune laps laliseb (ma-ma, la-la), toob mängides kuuldavale erinevaid helisid ja häälikuid, on suhtlemisel emotsionaalne. 9-kuuselt ilmuvad esimesed tähendusega žestid (noogutab, raputab pead, plaksutab jne). 9-12 kuu vahel ilmuvad esimesed sõnad. 1-aastane laps mõistab väga lihtsat kõnet igapäevaste tegevuste kohta, kuuletub keelule (ei tohi), täidab lihtsamaid korraldusi (anna pall!), reageerib oma nimele.	- Ei vaata suhtlemisel otsa või on silmside lühiajaline. - Ei pööra tähelepanu, kui temaga räägitakse. - Ei jäljenda häälitusi ega soovi matkida lihtsaid tegevusi (asjade võtmine, panemine). Ei huvitu mängimisest ega suhtlemisest. - Ei kasuta enda väljendamiseks kehakeelt. - Ei mõista või ei täida lihtsaid korraldusi. 1-aastaselt ei reageeri oma nimele järjepidevalt.
1-2-AASTANE LAPS	- Suhtleb peamiselt mittesõnaliselt, kasutades kehakeelt ja osutamist esemetele. - Hakkab kasutama 1-2-silbilisi sõnu (sh lalinsõna nt „aau“ = koer), nimetab tegevusi, nimisõnu, isikuid. - Mõistab ja täidab situatiivseid korraldusi (pane jalga). - Saadab mängu häälituste ja kõnega, jäljendab loomahääli. - Kaheaastaseks saades kasutab laps min 50 sõna (keskm. 200-300 sõna), ühendab 2 sõna lauseks, sõnavara ja lauseloome areneb kiiresti.	- Jäljendab hääli, häälitusi, silbiridu väga harva, vähe. - Ei näri üldse või närib vastumeelselt tahket toitu. - Ei mõista lihtsaid korraldusi (nt näita). - Ei saa aru igapäevasest kõnest. - Ei huvitu mängulisest tegevusest. - Kasutab alla 50 sõna ega ühenda kahte sõna lauseks.
2-3-AASTANE LAPS	- Osaleb dialoogis kasutades vähemalt kahesõnalisi ütlusi, mis muutuvad järk-järgult aina pikemaks. - Lihtsustab ja lühendab keerulisemaid sõnu. - Hakkab aina rohkem oma mängu kõnega saatma. - Vastab lihtsatele küsimustele, korraldusele tegevuse või mitmesõnalise ütlusega. - Hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, t, l ning mõnda üksikut lühikest sõna. - Lapse sõnavara kasvab väga kiiresti. 3-eluaastaks on lapse kõne võõrale täiskasvanule enamasti mõistetav.	- Ei mõista kõnet ega täida korraldusi. - Kõne areng tundub olevat seiskunud, uute sõnade ja sõnavormide tulek on aeglustunud või märkate tagasilangust. - Suu on rahuolekus sageli avatud, hingab läbi suu.
 3-4-AASTANE LAPS	- Kasutab keskmiselt 1000 sõna. - Osaleb lühikestes dialoogides: esitab küsimusi, vastab küsimustele rohkem kui 1 lausungiga, väljendab soove, vajadusi; kommenteerib tegevust 1-2 lausungiga. - Kasutab 3-5-sõnalisi lihtlauseid ja kasutab kõnes õigesti enamikke sagedasti kasutatavaid käändevorme. - Kuulab ja koostab lihtsamaid jutukesi (3-5 lauset). - Kasutab tuttavaid 1-2-silbilisi sõnu õiges vältes. - Hääldab õigesti enamikke häälikuid (erandid võivad olla l, r, s, k, õ, ü ja kaashäälikuühendite hääldamine). 	- Ei kõnele, suhtleb üksikute sõnadega või eelistab kasutada žeste ja miimikat. - Ei mõista kõnet ega täida korraldusi. - Kõne areng on seiskunud, uute sõnade ja sõnavormide tulek on aeglustunud või tagasi langenud. - Hääldus on ebaselge ja võõrale raskesti mõistetav. - Suu on rahuolekus sageli avatud, ta hingab läbi suu. - Ühendab harva kolme sõna, ei küsi või sõnatähendused on ebatäpsed. - Jätab ära või kasutab mitte korrektselt paljusid käände- ja pöördelõppe.

lengu.ee

	OSKUSED	MILLAL KONSULTEERIDA LOGOPEEDIGA?
4-5-AASTANE LAPS	- Suhtleb meelsasti eakaaslastega, kommenteerib enda/teiste tegevust 2-3 lausungiga, jutustab pildiseeria järgi, küsib. - Kasutab tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. - Kasutab kõnes õigesti enamikke nimisõnade käändevorme mitmuses. - Hääldamine läheneb keelenormile. Raskuseid võib esineda pikemate, tundmatute sõnade ja raskete konsonantühendite (eriti r-, s-, ja k-häälikut sisaldavate) ja r-, s-, k-, õ-hääliku hääldamisel. Suudab eristada kõlalt sarnaseid sõnu.	- Hääldus on ebaselge, kõne on raskesti arusaadav. - Hääldab valesti enam kui 5 häälikut. - Laused on lühikesed ning agrammatilised (vale sõnajärg/ ühildumisvead/ sõnade või sõnalõppude ärajätmine, asendamine). - Sõnatähendused on ebatäpsed. - Ei saa korraldustest aru, neid on vaja korrata või lihtsustada, ei kuula pikemaid jutukesi, luuletusi. - Ei suuda oma mõtteid teistele väljendada. Tal on raske eakaaslastega suhelda ning seetõttu ka raske sõpru ja mängukaaslasti leida.
5-6-AASTANE LAPS	- Algatab ja jätkab dialoogi väljaspool tegevusituatsiooni; kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti; annab edasi pildiseerial kujutatut ja suunavate küsimuste abil kuuldu teksti sisu; mõistab teksti. - Jutustab nähtust, tehtust, sündmustest 3-5 lausungiga. - Hääldab õigesti enamus emakeele häälikuid, raskuseid võib olla r-, õ- häälikuga. - Hääldab õigesti 3-4-silbilisi ja kõiki häälikuühendeid 1-2-silbilistes tuttava tähendusega sõnades.	- Ei kuula pikemaid jutukesi, luuletusi. - Sõnatähendused on ebatäpsed (nt „istu“ = diivan, „löika“ = käärid). - Hääldab valesti rohkem kui ühte häälikut. - Kasutab lauses vale sõnajärge, jätab ära või asendab grammatilisi sõnalõppe. - Jutustamisel on jutt seosetu, puudub põhjus-tagajärg seos.
6-7-AASTANE LAPS	- Räägib iseendast, küsib teise kohta, püsib ja arendab teemat vastavalt teadmistele, kasutab ja mõistab nalja, narritamist, loob lugusid. - Jutustab kogemuste, kuuldu teksti ja pildi põhjal seotud lausungitega, edastab sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist küsimuste abil. - Kõne vastab keelenormile. Kirjeldamisel, jutustamisel on täpsem, mõistab mitmetähenduslikke sõnu. Kordab ja hääldab õigesti kõiki häälikuid (õ-häälik võib tekitada raskusi) ja tuttava tähendusega sõnu. - Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas, häälib täiskasvanu abiga kergemaid sõnu.	- Hääldab rohkem kui ühte häälikut valesti. - Kõnes on palju grammatikavigu, laused on lühikesed ja lihtsad. - Sõnavara on väike, esineb ebatäpsusi. - Huvi tähtede ja numbrite õppimise vastu on vähene või puudub.
 7-AASTANE LAPS	- Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, vajadusel parandab ja täpsustab teksti; valib hääletooni ja sõnu olenevalt kaasuhtlejast ja olukorrast. - Räägib sellest, mida hakkab tegema. - Häälikute ja sõnade hääldused on kinnistunud, eksimused võivad esineda vaid lapsele tundmatute võõrsõnade hääldamisel. Kordab õigesti tähenduselt võõraid sõnu, hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades. - Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses. - Veerib 1-2-silbilisi sõnu, pikemaid sõnu loeb aimamisi ja eksib sageli. Eristab sõnas kuulmise järgi häälikutepikkuseid. - Häälib õigesti 1-2-silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu.	- Laps on jutustamisel napsõnaline ja nimetab tegevusi, sõnavara on vähene ja ebatäpne. - Lapsel on suhtlemisraskused. - Tähtede õppimine on lapsele raske, tähed ununevad kiiresti. - Laps ei suuda jaotada sõnu häälikuteks ega määrata häälikute asukohta sõnas. - Laps ei oska lugeda lühikesi, lihtsaid sõnu. - Lapsele ei meeldi jutustada ning ta ei tunne huvi lugemise ja kirjutamise vastu.

lengu.ee